

ΕΤΟΣ Γ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ιθ'

Συνδρομή ετησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκδόστ. ἔτους καὶ εἰς ἐτησίαις. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπι τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89.

6 Ἰανουαρίου 1885

ΠΕΡΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Παρνασσῷ).

Κύριοι,

Ὅτι ἀναγκαῖα πλέον εἶνε καὶ ἀπαραίτητος ἡ ἐν Ἀθήναις σύστασις ἐθνικοῦ δραματικοῦ θεάτρου, ἄξιου τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, οὐδεὶς, ἐλπίζω, θέλει ἀμφισβητήσει ἐκ τῶν παρεχόντων μοι τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν εὐμενῆ αὐτῶν ἀκρόασιν. Δὲν ἀγνοῶ ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι, οἱ περιττὸν καὶ ἔωλον νομίζοντες πάντα περὶ τούτου λόγον· οἱ μὲν, διότι ὑπολαμβάνουσι ἴσως ἀδύνατον τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἐθνικῆς σκηνῆς καὶ τὴν ἔγερσιν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐκπτώσεως εἰς ἣν κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη περιῆλθεν· οἱ δὲ, διότι, ἀκούοντες τὰ ὑπὸ τῶν πλανήτων ἑλληνικῶν θιάσων διδασκόμενα συνήθως δραματικὰ ἔργα, πρωτότυπα ἢ μεταπεφρασμένα, φρονούσιν ἀπαισιοδοξοῦντες, ὅτι κενὴ καὶ τοῦ κόπου ἀναξία θὰ ἦτο οἰαδῆποτε μέριμνα περὶ ἰδρύσεως οἴκου δραματικοῦ, ὅπου νὰ εὐρίσκωσιν ἄσυλον καὶ στέγην τερατικὰ γεννήματα, ἄξια τοῦ πυρὸς ἢ τοῦ Καιάδα· οἱ δὲ τέλος, ἄβροὶ ἐν Ἀθήναις ἀντιπρόσωποι τοῦ γαλλικοῦ ψευδοπολιτισμοῦ, τακτικοὶ ἀναγνώσται τοῦ *Gil Blas* καὶ τῆς *Vie Parisienne*, ἐνθουσιώδεις λάτρεις πάσης Ὀφρεμπαχιάδος καὶ Λεκοκιάδος, ἀπλῶς διότι πιστεύουσιν, ὅτι εἶνε κωμικὸς καὶ ἀστεῖος οἰοσδήποτε λόγος περὶ θεάτρου πληκτικοῦ, κοινῆ, προστύχου, ὅπου οἱ ἠθοποιοὶ πρόκειται νὰ ὁμιλῶσιν... ἑλληνιστί.

Περὶ τῶν τελευταίων τούτων οὐ φροντίς Ἰποκλείδῃ. Οἱ κύριοι οὗτοι εἶνε ἴσως οἱ Ἕλληνας τοῦ μέλλοντος, ἐγὼ δὲ οὔτε τοῦ μακαρίτου Βάγνερ ἐζήλωσα τὴν δόξαν, οὔτε τοὺς γαλλοφώνους αὐτοὺς Ἕλληνας ἢ ἑλληνοφώνους Γάλλους ἔχω διάθεσιν νὰ μεταπέισω, οὔτε τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ἀνατροπὴν αἰσθάνομαι τὴν ικανότητα νὰ ἀναλάβω. Ἠδύνατό τις ἴσως νὰ παρατηρήσῃ πρὸς τοὺς ἀπαλοτραφεῖς τούτους ὀσφάγους τοῦ γαλλικοῦ μαγειρείου, ὅτι εὐπρόσωπον ξενικὸν θέατρον δὲν δύναται πλέον σήμερον νὰ εἰσαχθῆ εἰς πόλιν, ἣτις δὲν ἐννοεῖ νὰ τὸ πληρῶνῃ, καὶ ἀξίωσιν ἔχει, ἀντὶ τιμῆς εἰσόδου δύο δραχμῶν, ν' ἀκούῃ τοῦλάχιστον τὴν *Kraus* ἢ τὴν *Materna* καὶ

κατὰ πᾶσαν σχεδὸν παράστασιν νὰ ἔχη νέον θεάμα· ὅτι τὸ ἐκ τῶν ἐνότων δυνάμενον νὰ εἰσαχθῆ καὶ νὰ ζήσῃ, εἰσαγόμενον δὲ καὶ φυτοβοῦν μᾶλλον ἢ ζῶν ἐν Ἀθήναις κατὰ πᾶν θέρος γαλλικὸν θέατρον, κάλλιον θὰ ἦτο νὰ μὴ εἰσάγεται μὴδὲ νὰ ἐδίδασκεν ὅσα ἐδίδαξε καὶ διδάσκει τὴν ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν· ὅτι ὅπως δῆποτε ὀλιγώτεροι βεβαίως εἶνε οἱ ὀρεγόμενοι λιχνεύματα τῶν ἐχόντων ἀνάγκην κρέατος καὶ ἄρτου, καὶ ὅτι πολὺ ἀναγκαιότερα ἐπομένως ἢ μέριμνα περὶ προμηθείας διανοητικοῦ ἄρτου εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ἢ περὶ προμηθείας γαλλικῶν τρωγαλίων εἰς τὴν εὐαίσθητον ὑπερώων τῶν ἐν Ἀθήναις προσκόπων τοῦ ὀθνείου πολιτισμοῦ. Ταῦτα ἐν ὀλίγοις καὶ πολλὰ διὰ μακροτέρων ἄλλα ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ εἰς τοὺς ἐκ συστήματος ἀποστρεφόμενους καὶ καταδικάζοντας κατ' ἀρχὴν οὐ μόνον τὸ ἑλληνικὸν θέατρον ἰδίᾳ, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι καθαρῶς ἑλληνικόν, ὀλίγον πλέον δυστυχῶς καὶ πενιχρὸν, περισώζει ἔτι ἢ ἡμετέρα κοινωνία. Περιττὸς ὅμως θ' ἀπέβαινε ὁ πρὸς αὐτοὺς λόγος, ματαῖα δὲ καὶ προσωρινῇ θὰ ἦτο, ἂν ἐπετυγχάνετο, καὶ πᾶσα αὐτῶν ἐκ πατριωτικῆς δῆθεν φιλοτιμίας μετάνοια. Ὅσον καὶ ἂν μετεπίθειτο οἱ κύριοι οὗτοι, οὐδέποτε βεβαίως θ' ἀπεφάσιζον νὰ γείνωσιν ἀκροαταὶ ἑλληνικῶν παραστάσεων. Διὰ τοῦτο καὶ παραιτοῦμαι, ὡς ἔλεγον ἐν ἀρχῇ, πάσης πρὸς αὐτοὺς συζητήσεως· ἀπαντῶ δὲ μόνον διὰ μικρῶν εἰς τὰς ἄλλας ἐκείνας κατὰ τῆς ἰδρύσεως ἐθνικοῦ θεάτρου ἐνστάσεις, ὅσας ἐξ ἀγαθῆς μὲν γνώμης ἀλλ' ἐκ σφαλερᾶς τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως προβάλλουσιν οἱ τὸ μέλλον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν σκηνῆς ὅμοιον πρὸς τὸ παρὸν αὐτῆς οἰωνίζομενοι. Οὗτοι μοι φαίνονται πάσχοντες ὅ,τι καὶ οἱ καταδικάζοντες ἐν ὄψον οἰονδῆποτε, διότι τὸ ἔφαγον δις ἢ τρίς ἢ καὶ πολλακίς κακῶς μαγειρευμένον. Τὸ πάθημα τοῦτο εἶνε κοινότατον δυστυχῶς κ' ἐπιπολάζει ἐν Ἑλλάδι, ἐπιδρᾶ δὲ ὀλεθρίως εἰς τὰς περὶ πολλῶν πραγμάτων κρίσεις ἡμῶν. Ἐσυνειθίσασμεν, — εἶνε δ' εὐκόλος καὶ ἄπρονος ἡ συνήθεια — νὰ καταλογίζωμεν εἰς βᾶρος τῶν θεσμῶν καὶ τῶν νόμων τὰ ἐκ τῆς κακῆς αὐτῶν ἐφαρμογῆς ἀποπήματα· ἐσυνειθίσασμεν ν' ἀναζητῶμεν πάντοτε μακρὰν καὶ νὰ ἀνάγωμεν ὅσον τὸ δυνατόν ὑψηλότερα τὰ αἰτία τοῦ ἐλαχίστου δυσαρέστου φαινομένου, ὅπερ

προσπίπτει εἰς τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις. Φιλοσοφούμεν εὐκόλως καὶ προχείρως περὶ τὰ πράγματα, τὰ μὴ δυνάμενα ν' ἀπαντήσωσιν, ἀπέχομεν δὲ δυσωπούμενοι τῆς περὶ τῶν προσώπων κρίσεως, ἅτινα δύνανται ἐπίσης νὰ μᾶς κρίνωσι. Πράττομεν ἴσως οὕτω φρονίμως ἀλλ' οὐχὶ καὶ δικαίως. Ὅπως δὲ ὁ φαγὼν κακῶς μαγειρευμένας κινάρας τὸν μάγειρόν του μᾶλλον ἢ αὐτὰς πρέπει νὰ αἰτιάται, καὶ ἐκεῖνον μᾶλλον πρέπει νὰ φροντίσῃ ν' ἀλλάξῃ ἢ νὰ ἐξορίσῃ διαρκῶς ἀπὸ τῆς τραπέζης του τὸ ἄκακον λάχανον, οὕτως, ἐν γένει μὲν περὶ πάντων, ἰδίᾳ δὲ περὶ ἑλληνικοῦ θεάτρου, πρὶν ἢ καταδικάσωμεν ἀπολύτως τὰ πράγματα, πρέπει εὐτόλμως νὰ κρίνωμεν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν καὶ τὰ ἐκτελοῦντα πρόσωπα.

Ὅτι ἡ ἑλληνικὴ σκηνή, ὅπου κατήντησε καὶ ὡς ἔχει σήμερον, ὀλίγη, ὀλιγίστης δύναται ν' ἀξιωθῇ συμπαθείας παρὰ τῶν δυναμένων καὶ θελούντων νὰ κρίνωσιν ἀπαθῶς περὶ δραματικῶν παραστάσεων ἐν γένει, ἰδίᾳ δὲ περὶ ἑλληνικοῦ θεάτρου, οὐδεὶς νομίζω, δύναται εὐκρινῶς ν' ἀμφισβητήσῃ. Δὲν ἀγνοῶ ὅτι αἱ ἑλληνικαὶ παραστάσεις, ἅς φιλεύουσι περιοδικῶς οἱ ἑλληνικοὶ θίασοι τὸ ἀθηναϊκὸν κοινόν, ἐπανηγουρίσθησαν πολλάκις καὶ πανηγυρίζονται ὑπὸ τῆς ἐπιεικοῦς δημοσιογραφίας δὲν ἀγνοῶ, οὔτε ἀγνοεῖτε βεβαίως, διότι καὶ ἀνέγνωσα καὶ ἀνέγνωτε, ὅτι ὁ τὰδε ἠθοποιὸς ἐκνήχθη ἐφάμιλλος τοῦ Rossi καὶ τοῦ Salvini, ὑποκρινόμενος — "Ἀπολλὼν ἀποτρόπαιε! — τίποτε ὀλιγώτερον ἢ τὸν Hamlet καὶ τὸν Othello ὅτι ἡ δεῖνα κυρία—ἦτις, ἐν παρόδῳ εἰρήσθω, λησμονεῖ πολλάκις ἀπαγγέλλουσα τὰς πρωτικὰς καταλήξεις τῶν ὀνομάτων—ἐκρίθη υπερβάλλουσα καὶ αὐτὴν τὴν Ριστόρην καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἴσως ἑλλην ἠθοποιός, ἀπὸ τῶν πρωταγωνιστῶν μέχρι τῶν γραμματοφόρων προσώπων, ὅστις νὰ μὴ φύλαττῃ ὡς κειμήλιον ἐν τῷ θυλακίῳ του μικρὸν ἀρθρίδιον ἐφημερίδος, ἐξαῖρον τὴν ἐκτακτον αὐτοῦ ἰκανότητα, τὰς φυσικὰς του κινήσεις, τὰ ὠραῖά του σκηναῖα—κατὰ τὴν παραδεδεγμένην πλέον φράσιν— καὶ νὰ μὴ ὀσφραίνεται ἀπαύστως τὸ γλυκὺ ἐκεῖνο θυμίαμα, ὅπερ ἀναδίδει ὁ ἔπαινος, δίκαιος ἢ ἀδικος, καὶ νὰ μὴ ἦνε πεπεισμένος, ὅτι ὁ Got καὶ ὁ Coquelin εἶνε μὲν—δὲν λέγει— διακεκριμένοι ἠθοποιοί, ἀλλὰ ἠδύναντο ἴσως νὰ τὸν συμβουλευθῶσιν εἰς μερικὰ πράγματα. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅπερ μετέχει ἀναντιρρότως καὶ τοῦ λυπηροῦ καὶ τοῦ ἀστείου, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήσῃ, ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ νὰ μᾶς ἀπατᾷ. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήσῃ, διότι, κύριοι,—πρὸς τί νὰ τὸ κρύπτωμεν;—ἀγαπῶμεν οἱ νέοι "Ἕλληνες τοὺς ἑπαινούς. Ὑπολαμβάνομεν ἀδύνατον νὰ δημιουργήσωμεν οἰονδήποτε τὸν βίον ἡμῶν, καὶ νὰ ἀνύσωμεν μέχρι τέλους τὸν βιωτικὸν ἡμῶν δρόμον, χωρὶς ἐπιπροσέσεων, καὶ θυμιμάτων καὶ πανηγυρισμῶν. Διὰ τοῦτο ἐπαινοῦμεν καὶ

ἐπαινοῦμεθα τόσον ἀφθόνως· διὰ τοῦτο ὀρεγόμεθα τόσον τὰς ἐπευφημίας, καὶ ἀποδεχόμεθα αὐτὰς ἐν πλήρει πεποιθήσει ὅτι εἶνε δίκαιος πρὸς τὴν ἀξίαν ἡμῶν φόρος, καὶ τὰς ζητοῦμεν ὡσάκις βραδύνουσι, καὶ τὰς ἐκλιπαροῦμεν ὡσάκις ἡ αἴτησις δὲν ἀρκῇ, καὶ τρέχομεν εἰς τὴν ἄκακον ἀλλοδαπήν, ἂν τυχόν ἡ ἐγχώριος δημοσιογραφία φειδωλεύεται, τέλος δὲ καὶ παρασκευάζομεν μόνοι τὸ θυμιατήριον, ὡσάκις οἱ εὐμενεῖς φίλοι βαρύνονται ἢ δὲν εὐκαιροῦσι νὰ καθύσωσιν ὑπὸ τὴν βίνα ἡμῶν τὸν λίβανόν των. Εὐτυχῶς ἡ μέθοδος εἶνε τόσον πλέον πασίγνωστος καὶ κοινῇ, ὥστε μειδιῶμεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σήμερον ἀναγινώσκοντες ζήνους πανηγυρισμούς, διότι, ὅσον καὶ ἂν θέλωμεν, δύσκολον ὅμως εἶνε νὰ λησμονήσωμεν τοὺς ἐπαινούς οὓς χθὲς ἔτι μόλις ἀνέγνωμεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τῶν ὁποίων ἀδύνατον εἶνε νὰ κρύψωμεν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς τὸν συγγραφέα. Διὰ τοῦτο, λέγων πρὸ μικροῦ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήσῃ τὸ φαινόμενον τῶν ὑπερβολικῶν ἐπαινῶν, ὅσους ἀναγινώσκωμεν καθ' ἑκάστην ἀποδιδόμενους εἰς τοὺς "Ἕλληνας ἠθοποιούς, προσέθετον, ὅτι δὲν πρέπει καὶ νὰ μᾶς ἀπατᾷ. Γνωρίζομεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πῶς καὶ διατὶ γράφονται οἱ πανηγυρικοὶ ἐκεῖνοι διθύραμβοι, μαντευομεν δ' ἐνίοτε καὶ τίνες τοὺς γράφουσι, διότι πολλοὶ εὐτυχῶς τῶν σκηναῖων ἠρώων τῆς νέας Ἑλλάδος—οἱ διαπρεπέστεροι αὐτῶν, ἐννοεῖται.—μὴ ἀρκοῦμενοι πλέον εἰς τὸν ἀπότριπτον αὐτῶν κόθορον, ὠρεξαν εὐτολμον χεῖρα καὶ εἰς τοῦ συγγραφέως τὸν κάλαμον.

Ὅσον ἐπομένως καὶ ἂν πανηγυρισθῶσιν οἱ ἑλληνικοὶ δραματικοὶ θίασοι, ὅσα καὶ ἂν ὑγρανηθῶσι χειρόμακτρα ἐκ τῆς ἀκροάσεως τῶν οικογενειακῶν τῶν δραμάτων, ὅση καὶ ἂν πῆσῃ ἐπὶ σκηναῖς χρυσὴ βροχὴ ἐπὶ τὰς σεμνὰς αὐτῶν κορυφάς, ὅσοι καὶ ἂν περιβάλωσι δάφνης στέφανοι τοὺς κροτάφους των, ὅσας καὶ ἂν φαγῶσι περιστερὰς αἱ Ἑλληνίδες Ριστόραι, μάταια πάντα. Ἡ πικρὰ ἀλλ' ἀληθὴς ἀλήθεια εἶνε, ὅτι σκηνὴν ἐθνικὴν ἀξίαν τοῦ ὀνόματος δὲν ἔχομεν. Οὐδένα ἀληθῶς, ἀπαθῶς τὰ πράγματα κρίνοντα, δύναται πλέον νὰ διαλαθῇ ἢ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος προβαίνουσα ἐκπτώσις τῶν ἐκ διαλειμμάτων διδομένων ἐν Ἀθῆναις ἑλληνικῶν παραστάσεων οὐδένα δύναται νὰ διαφύγῃ ἢ πάντελής σχεδὸν οὐδαμινότης εἰς τὴν περιῆλθον οἱ ὧδε κακίαις πρὸς χρηματισμὸν περιφερόμενοι ἑλληνικοὶ θίασοι οὐδ' ἡ καλλιτεχνικὴ ἀσμύτης, ἵνα μὴ τι χεῖρον εἶπω, τοῦ δραματολογίου των, πηγὴν ἔχοντος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὴν φιλολογικὴν ἰκανότητα αὐτῶν τῶν ἰδίων ἠθοποιῶν οὐδ' ἡ ἀστεία πενυχρότης καὶ τὸ πάντη ἀπροσδιόνυσον τῆς σκηναῖας των διασκευῆς, οὐδὲ τῆς ὑποκριτικῆς των ἀπαγγελίας ἢ πεφουσημένη ἔμφρασις, οὐδὲ τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν τὸ αὐτόχρημα εὐτραπέλον, οὐδὲ τῶν κινήσεων καὶ τῆς στάσεως αὐτῶν τὸ πάντη ἀμήχανον καὶ ἐζητημένον. Πε-

ραιτέρω θέλω λεπτομερέστερον διατρίψει περί τὸ θέμα τοῦτο· ἀλλ' ἀναγκαῖον ὅμως νομίζω νὰ παρατηρήσω ἀπὸ τοῦδε γενικώτερον, ὅτι ἡ τῶν οἰκτρῶν τούτων σκηνηκῶν ἐκτελέσεων ἐπίδρασις ἐπὶ τε τὸ ἦθος καὶ τὴν καλλιαισθησίαν τῶν θεατῶν ἀποβαίνει ὀσημέραι ὀλεθριώτερα, καὶ θελεῖ μοιραίως ἀπολήξει οὐ μόνον εἰς παντελεῖ θεατρικὴν διαφθορὰν τοῦ ἀθηναικοῦ κοινοῦ, ἀλλὰ — ὕπερ καὶ πολὺ σπουδαιότερον — εἰς τὸν ἐξ ἀσφυξίας θάνατον τῆς ἀρτιγενοῦς ἡμῶν δραματικῆς φιλολογίας, ἂν μὴ ληφθῆ ἔγκαιρως πρόνοια ν' ἀνασπασθῆ πρόρριζον το λαίμαργον φυτόν, ὅπερ ἀπειλεῖ ν' ἀπορροφήσῃ πᾶσαν ἱκανὰ θεατρικῆς καλλιαισθησίας ἐν μέσῃ τῇ πρωτεύουσι τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ μεταβάλῃ εἰς ἔρημον χέρσον τὸν δραματικὸν ἀγρὸν τῆς νέας Ἑλλάδος.

Περὶ τῆς θεραπείας τοῦ κακοῦ τούτου λαμβάνω, κύριοι, τὸ θάρρος νὰ ἐκθέσω πρὸς ὑμᾶς τὴν ἀσθενῆ μου γνώμην. Ἐπειδὴ δὲ ἡ περὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς γνώμη μόνον ἐπ' ἀκριβοῦς διαγνώσεως τῶν αἰτίων τοῦ κακοῦ δύναται νὰ στηριχθῆ, ἀνάγκη περὶ ταῦτα ἰδίως νὰ διατρίψωμεν ἐν πρώτοις, ὅσον ἄχαρι καὶ ἂν ἦεν τὸ ἔργον.

Κύριοι λόγοι τῆς παντελοῦς παρ' ἡμῖν ἐκπτώσεως τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου, εἶνε, νομίζω, δύο· πρώτος μὲν, ὅτι ἐπεκράτησε καὶ ἐπικρατεῖ δυστυχῶς πλέον τοῦ δέοντος κατὰ τὰς περιοδικῶς ἀναφαινόμενας παρ' ἡμῖν θεατρικὰς ἐπιχειρήσεις ὁ σκοπὸς τῆς χρηματικῆς αὐτῶν ἐκμεταλλεύσεως, ἐν ἐσχάτῃ μοίρᾳ τιθεμένου τοῦ καλλιτεχνικοῦ καὶ ὑψηλοτέρου σκοποῦ τοῦ θεάτρου. Δεύτερος δέ, ὅστις καὶ συνέπεια μᾶλλον εἶνε τοῦ πρώτου, ὅτι τὸν κόθορον τοῦ ἠθοποιοῦ ὑποδέεται συνήθως ὁ πρῶτος τυχῶν, ὁ μὴδὲν ἄλλο ἔργον δυνάμενος νὰ μετέλθῃ, ὁ οὐδεμίαν αἰσθανθεὶς ἀνάγκην νὰ ἐξετάσῃ ἂν εἰς τοῦτο ἐκλήθῃ, ὁ οὐδαμῶς ἐπὶ τούτῳ παιδευθεὶς.

Καὶ εἶνε μὲν βεβαίως τὸ θέατρον, — τίς δύναται τοῦτο ν' ἀρνηθῆ; — ἐπιχειρήσεις ὡς πᾶσα ἐπιχειρήσεις, ὀφείλουσα νὰ θρέψῃ ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτῆς τοὺς ἐν τῷ ναῷ δουλεύοντας· ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο καὶ μόνον. Ἡ ἀπὸ σκηνης διδασχῆ δραματικῶν ἔργων, ἐθνικὸν ἰδίως ἐχόντων τὸν χαρακτῆρα — καὶ τοιαύτην κυρίως ἐννοῶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου — δὲν ἀφορᾷ οὐδὲ πρέπει ν' ἀφορᾷ εἰς τὴν στιγμιαίαν κ' ἐκ τοῦ προχείρου τέρψιν τῶν θεατῶν, οὐδὲ πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ πρὸ παντὸς τὴν ἐμπορικὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐμφύτου εἰς πάντα ἄνθρωπον φιλοθεάμονος. Δὲν εἶνε ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα, οὐδὲ ἔωλον καὶ κερδοσκοπικὸν ἀπλῶς ἐπιχειρήμα, ἀλλ' ἔχει καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ πολὺ ὑψηλοτέραν τὴν ἐπιβολὴν καὶ πολὺ εὐγενεστέραν τὴν ἀφετηρίαν. Ἡ σκηνηκὴ ζωογόνησις δραματικῶν ἔργων σκοπεῖ ἰδίως εἰς τὴν αἰσθητικὴν καὶ ἠθικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ συναγειρομένου κοινοῦ, τὴν ἐξημέρωσιν τῆς καρ-

δίας του, τὴν ἀναρρίπισιν τῶν γενναίων καὶ καλῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων, τὴν ἐκρίζωσιν τῶν κακῶν αὐτοῦ ἔξεων, τὴν περιστολὴν τῶν ἀγενῶν αὐτοῦ ὁρμῶν. Ἀντικατοπτρίζουσα αὐτῷ διὰ τοῦ δράματος τὰς μεγάλας μορφὰς τοῦ ἐθνικοῦ τοῦ βίου, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἐλπίδας, ἢ τὰ πάθη καὶ τὰς κακίας τῶν προπατόρων τοῦ, προβάλλει εἰς τοὺς ἀκροατὰς ἐκείνας μὲν εἰς μίμησιν ταῦτας δὲ εἰς ἀποτροπὴν· ἀνελίσσουσα δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ διὰ τῆς κωμωδίας τὰ κοινωνικὰ του ἐλαττώματα, τὰς ἠθικὰς αὐτοῦ ἀσχημίας καὶ τὰ γελιοῖά του, διορθοῖ αὐτὸν ἀνεπαισθητῶς, τὸν ἀνατρέφει κοινωνικῶς καὶ τὸν καθιστᾷ κρείττονα καὶ τελειότερον ἑαυτοῦ. Ὁ ἐξερχόμενος καλῆς δραματικῆς παραστάσεως θεατῆς ἀποκομίζει τὴν ἐνθύμησιν τῆς, καὶ ἡ ἐνθύμησις αὐτῆ εἶνε μᾶθημα, εἶνε διδασκαλία του. Ὅσα δὲ καλλιτέρα ἦτο ἡ παράστασις, ὅσα δραστηκώτερον ἐπενήργησε τὸ δράμα ἐπὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τοσούτω βαθυτέρα παραμένει ἡ μνεία, τοσούτω τελεσφορώτερον ἀποβαίνει τὸ μᾶθημα, τοσούτω ἀμεσώτερα γίνεται ἡ ἀπὸ τοῦ θεάτρου βελτίωσις αὐτοῦ. Ταῦτα λέγων, ἐννοεῖται ὅτι οὔτε σχολεῖον οὔτε ἄμβωνα θέλω νὰ καταστήσω τὸ θέατρον. Ἡ σκηνηκὴ διδασχῆ εἶνε καλλιτεχνία, καὶ τῆς τέχνης οὐ μόνον προσὸν ἀλλὰ καὶ ἀποστολὴ εἶνε νὰ τέρπῃ. Ἄλλοιμονον εἰς τὸ θέατρον, ἂν ἤθελε νὰ διδάσκῃ μόνον· θὰ ἐδίδασκεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸ κενῶν θρανίων. Ἄλλοιμονον ὅμως καὶ εἰς τὸ θέατρον, ὅπερ μόνον αὐτοῦ σκοπὸν ἤθελεν ἔχει τὴν τέρψιν καὶ οὐδὲν ἄλλο· ταχέως ἤθελεν ἐκπέσει εἰς οἶκον διασκεδάσεως, προσφέροντα μὲν κατ' ἀνάγκην εἰς τοὺς θεατὰς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὸν ἐκ τοῦ προχείρου εὐάρεστον νυγμὸν τῶν αἰσθητηρίων αὐτῶν, ἀποφεύγοντα δὲ κατ' ἴσῃν ἀνάγκην πᾶν ὅ,τι συμβάλλει μὲν εἰς οἰκοδομὴν τῆς καρδίας αὐτῶν ἢ ἀναπτέρωσιν τῆς διανοίας των, δύναται ὅμως νὰ ταράξῃ τὴν χώνευσιν των ἢ ν' ἀπασχολήσῃ μακρότερον τοῦ δέοντος τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἢ νὰ καταπονήσῃ τὴν ὑπομονὴν των. Τοιοῦτον ὅμως κατανατᾷ ἀναποδράτως τὸ θέατρον, ὅσκις ἢ ὑπαρξίς καὶ ἡ προκοπὴ αὐτοῦ ἐξαρτῶνται ἐκ μόνης τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος συρροῆς τῶν θεατῶν, τούτεστιν ἐκ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος χρηματικῆς ἐισπράξεως. Γίνεται καθαρὰ κερδοσκοπικὴ ἢ βιοποριστικὴ ἐπιχειρήσις καὶ ἐκπίπτει ὅπου παρ' ἡμῖν ἐξέπεσεν. Ἐννοεῖται δέ, ὅτι τοιοῦτου θεάτρου ἀνάλογοι κατ' ἀνάγκην θὰ ἦνε καὶ οἱ τῶν ὑποκριτῶν θιασοί. Ἀποτελούμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀνθρώπων ἀγνοούντων παντελῶς, οὐδὲ παιδευθέντων, οὐδ' αἰσθανθέντων τὴν ἀνάγκην νὰ παιδευθῶσι τὴν τέχνην τοῦ ἠθοποιοῦ, ὑπολαμβανόντων δὲ αὐτὴν πρόχειρον βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, παρέχουσι τὸ θέαμα παιδιῶν ἀποστηθίζόντων τὸ μᾶθημα αὐτῶν, ἀτι-

να διαστέλλουσιν ἐν ἀπορίᾳ τοὺς ὀφθαλμούς, ὡσάκις δυσκολώτερός τις τῶν ἀκροατῶν ἀποτολήσῃ τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἡ δραματικὴ ἀνάγκη εἶνε κἄπως διάφορος τῆς κοινῆς ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ἀναγνώσεως ἢ τῆς ἐπ' ἐκκλησίας ἀπαγγελίας τοῦ πιστεύου.

Ἐκ τῆς συντόμου ταύτης τῶν πραγμάτων ἐπισκοπήσεως εὐκολον καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ οὕτως εἰπεῖν ἐνδείκνυμενον συναίεται, φρονῶ, τὸ συμπέρασμα, ὅτι πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν σκηνῆς προσφορώτατον καὶ μόνον ἀσφαλὲς μέσον εἶνε ἡ ἴδρυσις μονίμου καὶ αὐτάρκους ἑλληνικοῦ θεάτρου ἐν Ἀθήναις.

Ἡ θεατρικὴ ἱστορία τῶν πλείστων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν ἀποδεικνύει ὅτι τότε μόνον ἀπέκτησαν αὐτὰ ἐθνικὸν θέατρον, ἄξιον τοῦ ὀνόματος, ὡσάκις καταρθῶθη ἡ ὀπουδήποτε ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους ἴδρυσις μονίμου θεάτρου. Ἄν ἡ Γαλλία ἐγκυχυᾷται σήμερον ἐπὶ τῇ προτύπῳ ἀληθῶς καὶ μοναδικῇ σκηνῇ τῆς Comédie Française, ὀφείλει τοῦτο εἰς τὸν μέγαν αὐτῆς ἡγεμόνα, Λουδοβίκον τὸν ΙΔ'. ὅστις ὀριστικῶς συνέπηξε τὸν οἶκον τῆς μουσῆς τοῦ Κορνηλίου καὶ τοῦ Μολιέρου. Τὰ πολλὰ καὶ διακεκριμένα σήμερον θέατρα τῆς Γερμανίας οὐδὲν ἄλλο εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ ἐπίγονοι τοῦ μικροῦ μὲν ἐκείνου ἀλλ' ἱστορικοῦ θεάτρου τοῦ Weimar, ὅπου ὁ μουσστραφῆς δούξ Κάρολος Αὐγούστος παρέσχεν ἡγεμονικὴν ἀληθῶς φιλοξενίαν εἰς τὴν μεγαλοφυίαν τοῦ Goethe καὶ τοῦ Schiller· ἂν δὲ ἡ Ἰταλία, ἣτις στερεῖται κυρίως εἰπεῖν ἐθνικοῦ θεάτρου, ἔχει σήμερον ἀξιολόγους θεατρικούς θιάσους, περιφερομένους μὲν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν καὶ ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ἀλλὰ καταλέγοντας μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῶν τὸν Rossi καὶ τὸν Salvini καὶ τὴν Pezzana, διδασκαλεῖον τῶν θιάσων αὐτῶν καὶ πρώτη των ἀφετηρία ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως τὸ ἐθνικὸν τοῦ Τουρίνου θέατρον.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἱστορικῶν τούτων λόγων, λόγοι ἄλλοι, καθαρῶς αἰσθητικοὶ καὶ καλλιτεχνικαί, ἀπὸ τῆς φύσεως δ' αὐτῆς τοῦ θεάτρου καὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ φιλολογικῆς του σημασίας συναγόμενοι, καθιστῶσιν ἀνεπίδεκτον συζητήσεως τὴν θεμελιώδη ταύτην ἀρχήν, ὅτι μόνον μόνιμος ἐθνικὴ σκηνὴ δύναται ν' ἀναπτύξῃ τὸ θέατρον καὶ προαγάγῃ τὴν δραματικὴν τέχνην καὶ φιλολογίαν ἐν οἰκδήποτε χώρᾳ.

Τοὺς λόγους δὲ τούτους ἐπιτρέψατέ μοι, κύριοι, νὰ συνοψίσω ἐν τοῖς ἐξῆς :

Ἄν ἐν οἰκδήποτε καλλιτεχνικῇ παραγωγῇ ἢ παράδοσις, ἢ μέθοδος, ἢ διδασκαλία, τὸ σχολεῖον, ὡς λέγουσι σήμερον ἐν τῇ ἑσπερίᾳ, ἀσκει καὶ πρέπει ν' ἀσκή ἐπ' αὐτῆς ἐπίδρασιν σπουδαίαν, πολὺ σπουδαιότερα εἶνε καὶ πρέπει νὰ ἦνε αὕτη κατ' ἀνάγκην ἐπὶ τὴν θεατρικὴν παραγω-

γὴν. καθ' ἣν ἡ παράδοσις, προφορικὴ πάντως καὶ ἐκ μνήμης διατηρουμένη, κληροδοτουμένη δὲ διὰ γενεῶν ἐπαλλήλων ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, ἀνάγκην ἀναπόδραστον ἔχει, ὡς τὸ ἱερὸν τῆς Ῥώμης πῦρ, Ἐστίας καὶ Ἐστιάδων.

Ἄν δ' ἐπίσης εἶνε βέβαιον, ὅτι θέατρον καὶ κοινόν, ἡθοποιοὶ καὶ ἀκροαταὶ ἀσκούσιν ἀδιαλείπτως ἐπ' ἀλλήλους διαρκῆ καὶ ἀναμφήριστον ἐπιρροήν, βέβαιον ἐπίσης ἀποβαίνει, ὅτι δύσκολον, ἂν μὴ ἀδύνατον, εἶνε νὰ μορφωθῇ ἑπαρκῶς καὶ καλλιτεχνικῶς θιάσός τις, ἂν ἡμέραν μεθ' ἡμέραν μεταλλάσσῃ ἀκροατάς, καὶ ἀναγκάζεται ἐκάστοτε νὰ ἀρμόζεται, ἢ κάλλιον εἰπεῖν νὰ διαφθείρεται, πρὸς τὰς ἐκασταχοῦ ἀλλοίας ὀρέξεις κοινῆς διαφόρου κατὰ τε τὴν αἰσθητικὴν καὶ ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν μόρφωσιν.

Ἄλλὰ ὑπέρτατος πάντων καὶ κυριώτατος λόγος, ὑπερμαχῶν τῆς συστάσεως αὐτάρκους θεάτρου καὶ μονίμου θιάσου, εἶνε ὁ τῆς ὑλικῆς αὐτῶν ἀνεξαρτησίας. Θεατρικὸς θιάσος κινητός, ἔχων κατ' ἀνάγκην καὶ κλησὶν ἔργον βιοποριστικὸν τὴν δραματικὴν διδασκαλίαν καὶ μεταφέρων οὐχὶ πλεόν τὴν σκηνὴν ἀλλὰ τὰς σκηνὰς αὐτοῦ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἀναλόγως τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἰσχύου τῆς βαλαντίου του καὶ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἐπίδοσος ἣν παρέχει εἰς τὸν στόμαχον αὐτοῦ ἢ τοῦ καινοφανοῦς ἐμεταλλεύσις, δὲν εἶνε πλεόν θιάσος θεατρικός, σῶμα ὁμογενὲς καὶ ὑπὲρ τῆς τέχνης χάριν τῆς τέχνης αὐτῆς ἐργαζόμενον, ἀλλ' ὁμιλος κυβιστήρων, μορφαζόντων ἐναμίλλως εἰς θεραπείαν τῶν ὀρέξεων τοῦ τρέφοντος αὐτοῦ κοινῆς. Ὅμιλος τοιοῦτος, οὐδεμίαν ἔχων ἠθικὴν ἢ καλλιτεχνικὴν ἀνεξαρτησίαν, οὐδὲ τὴν ὑλικὴν αὐτοῦ συντήρησιν ἐκ τῶν προτέρων ἐξησφαλισμένην, ἀναγκάζεται φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν χρηματικὴν πρόσοδον, καὶ νὰ ἀδιαφορῇ ὅπως περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τῶν παραστάσεων του, ἢ τῆς προσηκούσης αὐτῶν διεξαγωγῆς. Ὑπὸ τοιοῦτος δὲ ὅρους εὐκόλως ἐννοεῖται ὅποιαν λυπηρὰν ἐπίδρασιν ἀσκεῖ ἐπὶ τε τοὺς ἡθοποιοὺς καὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ δραματολογίου των καὶ τὴν σκηρικὴν τέχνην αὐτῶν ἢ ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἀμόρφωτος πλειονοψηφία τοῦ κοινῆς, καὶ κοινῆς μάλιστα διαφόρου ἐκάστοτε, μεταβαλλομένου ἀπὸ τῆς σήμερον εἰς τὴν αὔριον ἀναλόγως τῶν περιπλανήσεων τοῦ θιάσου. Οἱ ἡθοποιοὶ δίδουσιν ὅ,τι θέλει καὶ πληρώνει τὸ κοινόν, τοῦτο δὲ πάλιν συνεπιφέρει βαθμηδὸν νὰ βλέπῃ τὰς ὀρέξεις του θεραπευομένης, ἀρέσκειται ἀνεπαίσθητως διαφθειρόμενον καὶ διαφθείρει ἐτι μᾶλλον τοὺς ἡθοποιοὺς. Ἡ ὀλεθρία αὕτη ἀλληλεπίδρασις ἀποβαίνει ἐτι μείζων καὶ φοβερώτερα, προκειμένου περὶ ἑλληνικοῦ κοινῆς καὶ Ἑλλήνων ἡθοποιῶν, διότι ἐκείνου μὲν ἡ πλειονοψηφία διατελεῖ ἐτι αἰσθητικῶς ἀπαιδαγωγῆτος, οὔτοι δὲ δὲν διακρίνονται, ὡς προεῖπον ἤδη, οὔτε εἶνε δυνατόν

νά διακρίνονται ἐπὶ καλλιτεχνικῇ μορφώσει, ἢ λεπτότητι αἰσθήματος καὶ φρονήματος ἢ καὶ στοιχειώδει καὶ συνειδήσει τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἔργου αὐτῶν.

Διὰ τοὺς λόγους λοιπὸν τούτους ἀπαραίτητος βᾶσις οἰακδήποτε σκοπίμου καὶ σπουδαίας ἐνεργείας πρὸς ἀνθρώπων τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν σκηνῆς εἶνε ἡ ἴδρυσις μονίμου θεάτρου, ἐκ τῶν προτέρων ἔχοντος ἡσφαλισμένην τὴν δαπάνην τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ.

Ἐννοεῖται, — καὶ οὐδόλως, ὑποθέτω, ἀπατώμαι, μαντεύων ὅποια σκέψις ἀσχολεῖ τὴν στιγμὴν ταύτην ἕκαστον ὑμῶν, — ὅτι πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται κυρίως καὶ πρὸ πάντων... χρῆμα. Ἀλλὰ τὸ χρῆμα τοῦτο, ἐρωτᾶτε βεβαίως, πῶς θέλει εὑρεθῆ; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἐλπίζω, κύριοι, ὅτι δὲν ἀναμένετε παρ' ἐμοῦ τὴν ἀπάντησιν. Ἐξομολογούμαι ταπεινῶς ὅτι οὐδεμίαν ἀπολύτως ἔχω περὶ τὴν λύσιν τοιούτων ζητημάτων ἀρμοδιότητα. Ὑποθέτω ὅμως, ὅτι, εἴτε ἐξ ἰδιωτικῆς γενναιοδωρίας, ὅποιας εὐτυχῶς τὰ παραδείγματα οὔτε σπάνια οὔτε πενιχρά εἶνε παρ' ἡμῖν, εἴτε ἐκ μερίμνης κυβερνητικῆς, εἴτε καὶ ἐξ ἀνωτέρας ἐπιπρονοίας, ἢ πραγματοποίησις τῶν οικονομικῶν ὄρων τοῦ μεγάλου τούτου ἐθνικοῦ ἔργου δὲν εἶνε ἀδύνατος οὔτε δυσχερής. Ὑπολαμβάνω δὲ καθήκον μου, δοθείσης τὴν στιγμὴν ταύτην τῆς εὐκαιρίας, νὰ ἀποτείνω καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τὸ ἀσθενές μου φῶνημα πρὸς τὰ γενναῖα τῆς Ἑλλάδος τέκνα, ἅτινα κενοῦσι καθ' ἑκάστην τὸ βαλάντιον αὐτῶν εἰς τὰ θυλάκια τοῦ ἔθνους, καὶ νὰ ὑπομνήσω αὐτούς, ὅτι οὐδεὶς, ἀπολύτως οὐδεὶς, δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐθνικώτερος, ὑψηλότερος καὶ εὐγενέστερος σκοπὸς χρηματικοῦ ἀφιερώματος τῆς συστάσεως ἐθνικοῦ θεάτρου ἐν Ἀθήναις. Ἄς ἐνθυμηθῇ ἕκαστος αὐτῶν ὅποιαν ἀπεκόμισεν ἄφατον ψυχικὴν ἠδονήν, ἐξερχόμενος δραματικῆς παραστάσεως, ἐκ τῶν τελείων ἐκείνων, ἃς μόνον ἐπὶ τῶν πρωτευνόντων θεάτρων τῆς Ἑσπερίας δύναται τις ν' ἀπολαύσῃ· ἃς ἀναλογισθῇ πόσον γλυκὴ ἦτο τὸ δάκρυ δι' οὐ ὕγρανε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ ἢ δραματικὴ συγκίνησις, καὶ πόσον βαθεῖα καὶ ἀνεξίτηλος παρέμεινεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἡ ὠραία ἐκείνη ἐντύπωσις ἀληθῶς καλλιτεχνικοῦ θεάματος ἃς ἀναμνησθῇ, ὅτι ἡμεῖς οἱ ἐν Ἀθήναις, οἱ τοσοῦτον ἀφθόνως σιτιζόμενοι πάντα δυνατὸν καὶ ἀδύνατον πλακοῦντα τοῦ ξένου πολιτισμοῦ, πεινώμεν ἐπι τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ ἄρτου, διότι ἐγνωρίσαμεν μὲν καὶ ἐγεύθημεν *le Jour et la Nuit* καὶ τὴν *Jolie Parfumense* καὶ τὸν *Boccace*, ἀγνωσούμεν δὲ καὶ ἀκούομεν μόνον ὡς μυθεύματα ἐκ χρόνων παλαιῶν τὴν *Mariar Στουάρτην*, καὶ τοὺς Ὀρατίους καὶ τὰς *Σαβίνας*, καὶ πᾶν ὅτι ἄλλο καταλέγει μετὰ τῶν ἀριστοργημάτων αὐτῆς ἢ ὑγιῆς ξένη φιλολογία. Ἄς ἐνθυμηθῶσι ταῦτα,

καὶ ἂν κρίνωσιν ἀξιώτερον τοῦ κόπου καὶ τοῦ χρήματος νὰ μορφώωσιν Ἑλλήνας μᾶλλον πολλοὺς ἢ σοφοὺς ὀλίγους, ἂν θέλωσι νὰ ταμειώσωσιν οὐχὶ τὴν ἐφήμερον αὐτῶν φήμην ἐν ταῖς στήλαις τῶν ἐφημερίδων ἀλλὰ τὴν μνήμην καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἃς μὴ λησμονήσωσι τὸ ἐθνικὸν θέατρον, ὅταν ἀποφασίσωσι καὶ πάλιν νὰ λύσωσι τὸ βαλάντιον αὐτῶν.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΥΠΟ ΑΛΕΞΙΒΡΟΧΟΝ

Διήγημα.

Τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα εὐρισκόμην παρὰ τῷ φίλῳ μου Ε*** ζωγράφῳ ἀσχολούμενῳ ἰδίως εἰς εἰκόνας μαχῶν. Ἐκαπνίζομεν συνδιαλεγόμενοι, ὅτε παρετήρησα ὅτι ὡς ἐκ τῆς συνομιλίας μας εἶχον λησμονήσει τὴν ὥραν.

— Χαῖρε, φίλε μου, τῷ εἶπον ἐγειρόμενος.

— Περίμενε μίαν στιγμὴν, μοὶ ἀπήντησεν, ἐξέρχομαι μαζὶ σου.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤρχισε πίπτουσα βροχή.

— Δὲν πέρνεις τὴν ὀμβρέλλα σου; τὸν ἠρώτησα βλέπων αὐτὸν ἔτοιμον ν' ἀναχωρήσῃ.

Μοὶ ἐνευσεν ἀποφατικῶς, ἐφόρυσεν ἕνα κηρωτὸν ἐπενδύτην καὶ ἐξήλθομεν.

Τῷ προσέφερα τὸν βραχιονά μου καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ ἀλεξιβρόχου μου, ἀλλ' ἠρνήθη, προτιμῶν νὰ βραδίζῃ παρ' ἐμοῦ καὶ νὰ βρέχεται. Ἐπειδὴ ἐξεπλησσομένη διὰ τὴν ἐπιμονὴν του, καὶ προσεπάθουν νὰ τὸν προφυλάξω ἀπὸ τὴν βροχὴν,

— Ὅχι, ὄχι, μοὶ εἶπε στενάζων, τὸ ἀλεξιβροχον μοῦ ἐπροξένησε μέγα κακὸν.

Ἐγὼ ἐγέλασα.

— Γελᾷς; εἶπε σχεδὸν ὀργίλως.

— Ναι, γελῶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐνοήσω τί κακὸν δύναται νὰ προξένησῃ ἀβλαβῆς καὶ ὀφελιμὸν ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον μᾶς προφυλάσσει ἀπὸ τὴν βροχὴν, καὶ τὸ ὅποιον τώρα βρέχει σέ.

— Ἄς μὲ βρέχῃ, εὐχαριστοῦμαι δι' αὐτό. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ κακὸν τὸ ὅποιον μοῦ ἐπροξένησεν, ἀκουσον καὶ θὰ κρίνης καὶ σὺ ὁ ἴδιος.

— Ἐλα πλησιέστερα, ἀλλέως θὰ χάσω τὸ ἡμισυ τῶν λόγων σου.

Ἐνδίδων εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην μὲ ἔλαβεν ἐκ τοῦ βραχιονοῦ, ἐξηκόντισε κατὰ τοῦ ἀλεξιβρόχου τελευταῖον βλέμμα μίσους καὶ ἐκηλοῦθησε.

— Πρὸ τινων ἀκόμη ἡμερῶν εἶχον ὡς γείτονα νεάνιδα κατοικοῦσαν μετὰ τῶν γονέων τῆς ἀπεναντι τῆς οἰκίας μου. Τὴν εὕρισκον ὠραίαν. Δὲν ἦτο ἑκτακτος καλλονή· οὔτε μὲ τὴν θεὰν Ἄρτεμιν ὠμοιάζεν, οὔτε ἦτο δεκάτη μοῦσα· ἦτον ὅμως ἀξιεράστος, νεωτάτη, ὑγιεστάτη, νοσηρονεστάτη, γυνὴ τέλος ἐξ ἐκείνων αἱ ὅποια καθί-